

PETER VAN DER HEIDEN

WEG
UIT HET
WITTE
HUIS

**Presidenten
met pensioen**

Boom – Amsterdam

Voor mijn 'broertje' Jonn – een betere vriend kan ik mij niet wensen

Afbeelding omslag: REUTERS/Jonathan Ernst
Ontwerp omslag en binnenwerk: Mijke Wondergem
Verzorging binnenwerk: Peter Tychon

© 2024 Peter van der Heiden | Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Auteursrecht ten aanzien van tekst- en datamining en machine-learning is nadrukkelijk voorbehouden. Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl.

No part of this publication may be reproduced in the context of text and data mining for any other purpose which is not expressly permitted by law without the written permission of the publisher.

ISBN 978 9 02446 647 4
NUR 680

www.boom.nl

Inhoud

Inleiding - 7

George Washington: Father of the Country - 11

John Adams: Father of American Independence - 18

[*First Lady's* - 24]

Thomas Jefferson: The Apostle of Democracy - 25

James Madison: Father of the Constitution - 31

James Monroe: The Era of Good Feelings President - 36

[*De president in de grondwet* - 39]

John Quincy Adams: Mad Old Man from Massachusetts - 40

Andrew Jackson: King Andrew - 46

Martin Van Buren: The Little Magician - 51

[*Presidentiële nominatie* - 56]

William Henry Harrison: Old Granny - 57

John Tyler: His Accidency - 60

James K. Polk: First Dark Horse President - 64

[*Juristen in het Witte Huis* - 68]

Zachary Taylor: Old Rough and Ready - 69

Millard Fillmore: Last of the Whigs - 73

Franklin Pierce: Young Hickory of the Granite Hills - 78

[*Presidenten en slavernij* - 84]

James Buchanan: Old Buck - 85

Abraham Lincoln: The Great Emancipator - 90

Andrew Johnson: Sir Veto - 95

[*Impeachment* - 100]

Ulysses S. Grant: The Butcher - 101

Rutherford B. Hayes:	His Fraudulency	- 107
James A. Garfield:	The Preacher President	- 112
	[<i>Presidentiële aanslagen</i>	- 115]
Chester A. Arthur:	The Walrus	- 116
Grover Cleveland:	Uncle Jumbo	- 119
Benjamin Harrison:	The Front Porch Campaigner	- 125
	[<i>Presidentieel vermogen</i>	- 129]
William McKinley:	The Liberator of Cuba	- 130
Theodore Roosevelt:	The Trust Buster	- 134
William Howard Taft:	Sleeping Beauty	- 142
	[<i>Presidentiële huisdieren</i>	- 146]
Woodrow Wilson:	The Professor	- 147
Warren G. Harding:	Wobbly Warren	- 153
Calvin Coolidge:	Cool Cal	- 156
	[<i>Presidentiële lengte</i>	- 160]
Herbert Hoover:	The Great Engineer	- 161
Franklin Delano Roosevelt:	FDR	- 166
Harry S. Truman:	Haberdasher Harry	- 171
	[<i>The Mother of Presidents versus the Cradle of Presidents</i>	- 178]
Dwight D. Eisenhower:	Ike	- 179
John F. Kennedy:	JFK	- 184
Lyndon B. Johnson:	Landslide Johnson	- 188
	[<i>Presidentiële begraafplaatsen</i>	- 194]
Richard Nixon:	Tricky Dick	- 195
Gerald Ford:	Mr. Nice Guy	- 201
James Earl Carter:	Jimmy Who?	- 205
	[<i>Presidenten en de sterke arm</i>	- 212]
Ronald Reagan:	The Teflon President	- 213
George H.W. Bush:	Poppy	- 217
Bill Clinton:	Slick Willie	- 222
	[<i>Alcohol en het Witte Huis</i>	- 228]
George W. Bush:	Bush 43	- 229
Barack Obama:	No Drama Obama	- 235
	[<i>Affaires</i>	- 240]
Donald J. Trump:	45	- 242
Joe Biden:	Dark Brandon	- 250

Slotbeschouwing - 256

Geraadpleegde literatuur - 266

Illustratieverantwoording - 268

Personenregister - 269

Inleiding

Lang beschouwde Joe Biden zichzelf als de aangewezen persoon om, net als vier jaar eerder, de verkiezingsstrijd aan te gaan met Donald Trump. Sterker nog, hij zag zichzelf als de enige kanshebber om Trump te verslaan. Dat had hij immers al eens gedaan, en hij had de Democratische voorverkiezingen fluitend gewonnen. Nu was dat laatste niet zo moeilijk aangezien er geen serieuze tegenkandidaten waren – zoals gebruikelijk is als de zittende president door wil gaan. En voor Biden was het zonneklaar: hij ging, als bijna tweeëntachtigjarige, op voor een tweede termijn. Tot het voor hem rampzalig verlopen debat met Trump op 28 juni 2024. Was de fysieke achteruitgang van Biden al langere tijd zichtbaar, na dit debat werd ook openlijk getwijfeld aan zijn cognitieve geschiktheid. Het duurde nog zo'n drie weken tot Biden zwichtte voor de druk vanuit zijn partij en hij tandenknarsend zijn gedwongen pensionering uiterlijk per 20 januari 2025 aankondigde. Door dit besluit komt er op zijn minst weer één gepensioneerde Amerikaanse president bij. Als Trump verliest van de nieuwe Democratische vaandeldrager Kamala Harris, zijn dat er zelfs twee.

De aanslag op Donald Trump op 13 juli 2024 onderstreepte nog maar eens dat het ambt van president van Amerika, na dat van paus en in sommige landen monarch – professies die in beginsel bedoeld zijn om tot de laatste ademtocht uit te oefenen –, het meest dodelijke beroep ter wereld is. Niet minder dan acht van de vijfenveertig presidenten stierven in het

President Reagan met de ex-presidenten Ford, Carter en Nixon, posierend voor hun reis naar de begrafenis van Sadat in 1981.

harnas, al dan niet door moordenaarshand – maar liefst een kleine achttien procent. Dat betekent niet per se dat zij postuum niet van betekenis waren, dat werden zij soms zelfs juist dóór hun dood, maar slechts dat zij geen actieve pensioentijd meer hadden. Voor alle presidenten die hun ambtstermijn overleefden gold en geldt dezelfde vraag: hoe vul ik mijn leven als gewoon burger in? Iedere normale sterveling moet al op zoek naar een zinvolle levensvervulling na de pensionering, wanneer de routine van een betaalde baan en de werkomgeving, waarin vriendschappen zijn ontstaan, successen worden gevierd maar ook frustraties voorkomen, wegvallen. Die uitdaging is nog vele malen groter als dit een pensioen na het presidentschap betreft. Moderne presidenten staan vierentwintig uur per dag ‘aan’, dragen de verantwoordelijkheid voor een supermacht en worden ook nog eens gezien als de leider van de vrije wereld. Dat duurt tot klokslag twaalf uur op de dag van de inauguratie; na de eedaflegging van hun opvolger valt alle macht en verantwoordelijkheid in één klap weg. Wég is de machtspositie,

maar wég is ook de staf van een paar duizend man. En wat als het ook nog eens om een gedwongen vervroegde pensionering gaat – hoe ga je ermee om dat je niet meer genomineerd wordt door je partij, zoals vijf presidenten overkwam; of dat je bij de verkiezingen verslagen wordt en je een tweede termijn in rook ziet opgaan, wat elf anderen meemaakten? Hoe verwerk je dat je gedwongen wordt je terug te trekken terwijl je de nominatie al op zak hebt, zoals Biden is overkomen?

Zijn er grenzen aan de bezigheden die een voormalig president kan verrichten? Hoe voorziet hij in zijn levensonderhoud en dat van zijn gezin zonder dat hij het aanzien van het ambt schaadt? Dat laatste was vooral opportuun vóór 1958, toen er nog geen pensioenregeling voor presidenten bestond en zij als enige overheidsdienaren geen recht hadden op materiële ondersteuning. Alle ex-presidenten beantwoordden deze vragen op een eigen, verschillende wijze.

Alle vijfenveertig presidenten van de Verenigde Staten komen in *Weg uit het Witte Huis* in chronologische volgorde voorbij. Niet alleen hun ex-presidentiële carrière wordt beschreven en geduid, ook hun weg naar het presidentschap en de hoogte- en dieptepunten van hun tijd in het Witte Huis komen aan de orde. De portretten laten zien dat ze verschillende mensen waren, opererend in verschillende tijden, maar wel met vrijwel universele zorgen wat hun pensioen betreft: hoe houd ik het ex-presidentiële hoofd boven water op een wijze die een voormalig president waardig is? En vrijwel altijd is er ook de zorg om het presidentiële imago: kom ik wel goed in de geschiedenisboekjes terecht?

Nijmegen, 1 augustus 2024

George Washington

Father of the Country

President van 1789 tot 1797, ex-president tot 1799

Hij was de eerste in alles. Zoals zijn goede vriend oud-generaal Henry Lee het verwoordde: 'First in war, first in peace, and first in the hearts of his countrymen'. Als eerste president van de jonge natie was hij ook de eerste ex-president. En zoals Washington in alles een standaard zette voor zijn opvolgers, deed hij dat ook als ex-president – hoe kort ook.

Als het aan Washington zelf had gelegen was er nooit sprake geweest van een ex-presidentschap. Niet omdat hij vast wilde houden aan de macht, maar juist omdat hij het presidentschap totaal niet ambieerde. Niet voor niets had hij na de overwinning in de Amerikaanse Revolutie in 1783, waarin hij opperbevelhebber van de troepen was, in een theatraal gebaar zijn zwaard overhandigd aan het Congres. De macht moest terug naar het burgerlijke gezag waarin hij voor zichzelf, op en top militair, geen rol zag. Hij keerde terug naar zijn geliefde plantage Mount Vernon om daar de rest van zijn leven te slijten – in zijn eigen optiek zat zijn publieke dienst er meer dan op. Maar, hoewel zijn plantage zwaar had geleden onder zijn afwezigheid (in de ruim acht jaar die de oorlog duurde was hij maar tien dagen op Mount Vernon geweest en zijn neef bleek niet de beste bedrijfsleider), de jonge Verenigde Staten hadden hem harder nodig.

Een van de laatste portretten van George Washington, uit 1795.
Washington, the Constable, door Gilbert Stuart.

Opererend onder de eerste grondwet, de *Articles of Confederation*, liep de samenwerking in de voormalige Britse koloniën niet van een leien dakje. Vooral het gemis aan een uitvoerende macht liet zich gevoelen. Om de omissies in de *Articles* te herstellen werd in 1787 een Constitutionele Conventie uitgeroepen, en George Washington werd teruggeroepen van Mount Vernon om een van de afgevaardigden te worden. Daar werd hij unaniem gekozen tot voorzitter – hij was per slot van rekening de enige echt nationale figuur, als voormalig opperbevelhebber van de troepen.

Was het in eerste instantie de bedoeling de ‘oude’ grondwet te repareren, het resultaat van de conventie was een geheel nieuwe grondwet. De *Framers*, zoals de schrijvers van de nieuwe grondwet werden genoemd, namen afscheid van het losse verband van een confederatie ten faveure van een federatie, waarin de federale overheid verregaande bevoegdheden kreeg. Dat ging niet zonder slag of stoot. Voor- en tegenstanders van een sterke federale overheid vlogen elkaar veelvuldig in de haren en het was aan Washington – zelf voorstander van een krachtiger centrale overheid – om de gemoederen te bedaren. Dat deed hij zo voortreffelijk (voornamelijk door zijn aanwezigheid en door zo min mogelijk zelf het woord te voeren) dat er geen twijfel over was wie de in de nieuwe grondwet geïntroduceerde positie van president moest gaan bekleden: George Washington zelf. Voor de tweede keer zag hij zijn kans om zich terug te trekken aan zich voorbijgaan en werd hij in plaats daarvan in 1788 door een unaniem kiescollege gekozen tot eerste president van de Verenigde Staten.

Vier jaar later lukte het weer niet om afscheid te nemen van de publieke dienst. De strijd om de grondwet had geresulteerd in de opkomst van twee partijen, de Federalisten onder Alexander Hamilton en de Anti-federalisten, later Democratisch-Republikeinen onder Thomas Jefferson, die beide een ander politiek zwaartepunt voorstonden: een sterke centrale overheid versus sterke staten. In dat krachtenveld zag Washington zich gedwongen om er een tweede termijn aan vast te knopen – terwijl hij zijn afscheidsspeech al klaar had liggen.

Washington als president

Als eerste president was vrijwel elke daad van Washington van groot belang voor de inrichting en het bestuur van het land. De manier waarop hij adviezen inwon bij zijn kabinetsleden en hen betrok bij zijn beleid bijvoorbeeld, ging ver uit boven wat de grondwet vereiste – maar zou nooit ter discussie komen. Dat gold niet voor de Nationale Bank, noodzakelijk voor de financiële positie van de vs, die zwaar te lijden had gehad onder de onafhankelijkheidsstrijd. Die bank zou nog decennialang een splijtzwam zijn tussen Federalisten en Democratisch-Republikeinen.

In 1794 reed Washington aan het hoofd van een troepenmacht richting Pennsylvania om de *Whiskey Rebellion* neer te slaan, een opstand van destillerende boeren die weigerden de ingestelde accijns te betalen. Het was de enige keer in de geschiedenis van de Verenigde Staten dat een president aan het hoofd van de troepen ten strijde trok – al staakten de opstandelingen hun acties toen het aanzienlijke leger hun kant op trok.

Washingtons tweede termijn, die hij andermaal met tegenzin was begonnen (zijn neef, die in zijn afwezigheid voor Mount Vernon zorgde, was zwaar ziek en Washingtons vrouw Martha vond het ook wel eens tijd dat hij thuiskwam), stond voornamelijk in het teken van buitenlands beleid. Tussen Frankrijk en Engeland was opnieuw een oorlog uitgebroken, en Washington meende dat het het beste was als de Verenigde Staten zich daarbuiten zouden houden. Hij vaardigde dan ook de *Neutrality Proclamation* uit, die langdurig de basis zou zijn voor de wijze waarop de vs naar internationale ontwikkelingen keek. Met een afscheidsboodschap waarin hij zeer vooruitziend waarschuwde voor de verscherping van tegenstellingen die de opkomst van de twee politieke partijen van zijn oude secondanten Hamilton en Jefferson zou veroorzaken, kon hij dan eindelijk zijn werk in dienst van de republiek neerleggen.

Pensioen: eindelijk terug naar Mount Vernon

Veertien jaar later dan hij eigenlijk wilde kon Washington zich dan eindelijk definitief terugtrekken op Mount Vernon en de deur van de presidentiële woning achter zich sluiten. Dat was overigens niet de deur van het Witte Huis. De bouw daarvan